Koersplan 2026–2030
Onbeperkt Lezen

Samen maken wij lezen toegankelijker

INHOUD

DEEL I – De maatschappelijke opgave
1. Toegang tot lezen is een maatschappelijke verantwoordelijkheid
2. Een samenleving in beweging
3. De rol van Onbeperkt Lezen

DEEL II – De koers naar 2030
4. Onze ambitie
5. Onze strategie
6. Samen werken aan verandering

DEEL III – De organisatie
7. Onze verbinding met de achterban
8. Organisatiestructuur en verantwoordelijkheden
9. Een gezonde financiële basis
10. Monitoring en verantwoording

TOT SLOT

DEEL I – De maatschappelijke opgave

1. Toegang tot lezen is een maatschappelijke verantwoordelijkheid

Lezen is veel meer dan het kunnen ontcijferen van tekst. Lezen is leren, ontspannen, jezelf ontwikkelen, contact maken met anderen en volwaardig deelnemen aan de samenleving. Toegang tot lectuur en informatie is daarom geen luxe, maar een basisvoorwaarde om mee te kunnen doen.

Toch is die toegang niet voor iedereen vanzelfsprekend. Anders dan een fysieke drempel zijn belemmeringen bij lezen vaak onzichtbaar. Een boek dat alleen gedrukt beschikbaar is, een ontoegankelijke website of een digitaal document dat niet met ondersteunende software gebruikt kan worden, valt voor de meeste mensen niet op. Daardoor blijft ook de uitsluiting die hierdoor ontstaat vaak onzichtbaar.

Dikwijls wordt gedacht dat alleen een kleine groep mensen met een visuele beperking een andere leesvorm nodig heeft, maar de groep is veel groter. Ook mensen met

dyslexie, een lichamelijke of cognitieve beperking of aan ouderdom gerelateerde problemen kunnen baat hebben bij een andere leesvorm. En soms kiest iemand gewoon voor een andere manier van lezen, afhankelijk van de situatie. **Iedereen leest op zijn eigen manier.**

Onbeperkt Lezen kijkt daarom niet in de eerste plaats naar de beperking van mensen, maar naar de toegankelijkheid van lectuur en informatie. Wanneer informatie slechts in één vorm beschikbaar is, ontstaan onnodige drempels. Wanneer informatie vanaf het begin toegankelijk wordt ontwikkeld en gepubliceerd, kan iedere lezer gebruikmaken van zijn of haar eigen combinatie van leesvormen, hulpmiddelen en technologie.

Iedere lezer heeft een persoonlijke manier van lezen. De één leest op papier, de ander digitaal, in grote letters of audio. En er wordt gelezen met hulpmiddelen zoals een bril een schermlezer of een brailleleesregel. Vaak is het een combinatie daarvan. De samenleving hoeft niet voor iedere lezer een aparte oplossing te ontwikkelen, maar wel te zorgen dat lectuur en informatie toegankelijk zijn, zodat iedereen met zijn of haar eigen hulpmiddelen zelfstandig kan lezen.

De komende jaren wil Onbeperkt Lezen bijdragen aan deze ontwikkeling. Niet door alle oplossingen zelf te realiseren, maar door organisaties met elkaar te verbinden, onze ervaringen en kennis te delen en maatschappelijke ontwikkelingen te stimuleren. Zo werken wij aan een samenleving waarin toegankelijk lezen geen uitzondering meer is, maar vanzelfsprekend.

2. Een samenleving in beweging

Lezen verandert. Waar informatie vroeger vooral in gedrukte vorm werd aangeboden, is zij tegenwoordig op ieder moment en via uiteenlopende kanalen beschikbaar. Boeken, kranten, websites, overheidsinformatie, lesmateriaal en medische informatie worden steeds vaker digitaal ontwikkeld en gebruikt. Tegelijkertijd zorgen nieuwe technologieën ervoor dat informatie op steeds meer manieren gelezen kan worden: met audio, braille, vergroting, schermlezers of andere ondersteunende technologie.

Deze ontwikkelingen bieden grote kansen. Wanneer toegankelijkheid vanaf het begin wordt meegenomen, kunnen veel meer mensen zelfstandig lezen. Tegelijkertijd ontstaan nieuwe drempels wanneer toegankelijkheid pas achteraf wordt toegevoegd of helemaal ontbreekt. Juist in een samenleving waarin steeds meer informatie digitaal beschikbaar is, groeit het belang van toegankelijk ontwerpen en publiceren.

Ook de maatschappelijke context verandert. Nederland werkt aan een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen. Wetgeving en internationale afspraken, zoals het VN-verdrag Handicap, onderstrepen dat informatie toegankelijk moet zijn voor iedereen. Toegankelijkheid is daarmee geen extra voorziening meer, maar steeds vaker een vanzelfsprekend onderdeel van goed beleid, goed ontwerp en goede dienstverlening.

Daarnaast verandert ook de manier waarop mensen lezen. Kinderen groeien op in een wereld vol digitale media, het leesplezier staat onder druk en mensen wisselen moeiteloos tussen papier, audio en digitale toepassingen. Er bestaat niet langer één manier van lezen. Iedere lezer kiest, afhankelijk van de situatie, een persoonlijke combinatie van leesvormen en technologie.

Deze ontwikkelingen vragen om samenwerking en een goede strategie. Toegankelijkheid ontstaat niet vanzelf en kan ook niet door één organisatie worden gerealiseerd. Uitgevers, bibliotheken, onderwijs, overheid, zorginstellingen, technologiebedrijven en belangenorganisaties hebben ieder een eigen verantwoordelijkheid. Alleen wanneer deze partijen samenwerken, ontstaat een samenleving waarin iedereen zelfstandig toegang heeft tot lectuur en informatie.

Voor Onbeperkt Lezen vormen deze ontwikkelingen het vertrekpunt. Niet omdat iedere verandering een probleem is, maar omdat iedere verandering ook een kans biedt om lezen toegankelijker, eenvoudiger en inclusiever te maken.

3. De rol van Onbeperkt Lezen

Onbeperkt Lezen zet zich in voor een samenleving waarin iedereen zelfstandig toegang heeft tot lectuur en informatie, in een vorm die bij hem of haar past. Daarbij richten wij ons niet op één voorziening, leesvorm of technische oplossing, maar kijken we naar het geheel: waar ontstaan drempels, welke partijen kunnen bijdragen aan verandering en hoe kan toegankelijkheid vanaf het begin worden meegenomen?

Via onze vereniging en ons brede netwerk blijven wij verbonden met de ervaringen van mensen die niet vanzelfsprekend kunnen lezen. Die ervaringen vormen een belangrijke basis voor onze signalering en belangenbehartiging. We verbinden ze met kennis, beleid, innovatie en maatschappelijke ontwikkelingen.

Onbeperkt Lezen heeft daarbij een onafhankelijke positie. Omdat wij geen aanbieder zijn van een specifieke voorziening, kunnen wij over de grenzen van organisaties en oplossingen heen kijken. We agenderen knelpunten, delen kennis en praktijkervaringen, brengen partijen samen en stimuleren gezamenlijke oplossingen.

Daarbij staat steeds één vraag centraal:

Kan iedereen zelfstandig toegang krijgen tot lectuur en informatie, in een vorm die bij hem of haar past?

Vanuit die vraag werken wij eraan dat toegankelijkheid steeds meer een vanzelfsprekend onderdeel wordt van beleid, producten, dienstverlening en communicatie.

DEEL II – De koers naar 2030

4. Onze ambitie

Onze ambitie is een samenleving waarin iedereen zelfstandig toegang heeft tot lectuur en informatie en iedere lezer de leesvorm kan kiezen die past bij zijn of haar mogelijkheden en voorkeuren.

Daarvoor moet toegankelijkheid vanaf het begin worden meegenomen bij de ontwikkeling, publicatie en verspreiding van informatie. Niet als aanpassing

achteraf, maar als vanzelfsprekend kwaliteitskenmerk. Verschillende leesvormen – gedrukt, digitaal, gesproken, braille en grote letters – moeten naast elkaar beschikbaar zijn, waarbij nieuwe technologie kansen biedt om de mogelijkheden voor lezers verder te vergroten.

Toegankelijk lezen gaat daarbij om meer dan de beschikbaarheid van informatie. Mensen moeten ook hun weg kunnen vinden in het aanbod en daadwerkelijk kunnen kiezen wat voor hen werkt. Dat is van belang in alle levensfasen: voor kinderen die leesplezier ontwikkelen, studenten die leermiddelen nodig hebben, burgers die overheidsinformatie willen lezen en patiënten die medische informatie nodig hebben.

In de periode 2026–2030 willen wij eraan bijdragen dat toegankelijkheid steeds vanzelfsprekender wordt meegenomen in beleid, producten, dienstverlening en communicatie. Ons uiteindelijke doel is dat toegankelijk lezen niet langer als uitzondering of aparte voorziening wordt gezien, maar als een vanzelfsprekend uitgangspunt.

5. Onze strategie

Om onze ambitie te realiseren kiest Onbeperkt Lezen voor een strategie die gericht is op duurzame maatschappelijke verandering. Wij geloven dat toegankelijk lezen niet wordt bereikt door één organisatie die alle oplossingen ontwikkelt of uitvoert. De grootste vooruitgang ontstaat wanneer organisaties vanuit hun eigen verantwoordelijkheid samenwerken aan een samenleving waarin iedereen kan lezen.

Daarom ontwikkelen wij de meeste oplossingen niet zelf. Onze kracht ligt in het signaleren van knelpunten, het verbinden van partijen, het delen van kennis en het stimuleren van verandering. Daarbij vormt toegankelijkheid aan de bron steeds ons uitgangspunt. Hoe eerder toegankelijkheid wordt meegenomen bij het ontwikkelen van informatie, hoe groter de maatschappelijke impact.
Onze strategie bestaat uit vijf manieren van werken.

Wij signaleren

Via onze vereniging, ons netwerk en onze contacten met ervaringsdeskundigen en professionals brengen wij in beeld waar mensen belemmeringen ervaren bij het lezen van lectuur en informatie. We kijken daarbij niet alleen naar individuele situaties, maar vooral naar de structurele oorzaken. Door signalen te bundelen en te duiden maken wij zichtbaar waar verbetering nodig is.

Wij verbinden

Toegankelijk lezen vraagt om samenwerking. Daarom brengen wij organisaties, professionals, beleidsmakers en ervaringsdeskundigen met elkaar in contact. Wij stimuleren kennisuitwisseling, zoeken naar gezamenlijke belangen en helpen partijen elkaar te vinden. Zo dragen we eraan bij dat partijen vanuit hun

eigen rol en verantwoordelijkheid gezamenlijk werken aan betere toegankelijkheid.

Wij agenderen

Wij brengen maatschappelijke vraagstukken onder de aandacht van organisaties en overheden die invloed hebben op de toegankelijkheid van lezen en informatie. Daarbij richten wij ons niet alleen op knelpunten, maar ook op kansen. Door ontwikkelingen te duiden en praktijkervaringen te verbinden aan beleid dragen wij bij aan structurele verbeteringen.

Wij adviseren en inspireren

Wij delen kennis, praktijkervaringen en goede voorbeelden die organisaties helpen toegankelijkheid vanaf het begin mee te nemen in hun beleid, producten en dienstverlening. Daarbij laten wij zien dat toegankelijkheid niet alleen noodzakelijk is, maar ook haalbaar en waardevol. Door anderen te inspireren willen wij bereiken dat toegankelijkheid steeds vaker een vanzelfsprekend onderdeel wordt van professioneel handelen.

Wij stimuleren vernieuwing

Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen bieden voortdurend nieuwe mogelijkheden om lezen toegankelijker te maken. Wij volgen deze ontwikkelingen actief, brengen partijen met elkaar in contact en stimuleren innovaties die daadwerkelijk bijdragen aan de zelfstandigheid en het leesplezier van mensen die niet vanzelfsprekend kunnen lezen. Innovatie is voor ons geen doel op zich, maar een middel om de toegang tot lezen verder te verbeteren.

Samenhang

Deze vijf manieren van werken versterken elkaar. Signalen uit de praktijk vormen de basis voor samenwerking en maatschappelijke agendering. Kennis en praktijkervaring helpen organisaties om toegankelijkheid eerder en beter mee te nemen. Vernieuwing biedt nieuwe mogelijkheden om bestaande belemmeringen weg te nemen.

Zo draagt Onbeperkt Lezen stap voor stap bij aan een samenleving waarin toegankelijk lezen niet afhankelijk is van uitzonderingen of individuele oplossingen, maar een vanzelfsprekend onderdeel is van hoe lectuur en informatie worden ontwikkeld, aangeboden en gebruikt.

6. Samenwerken voor impact

De maatschappelijke ambitie van Onbeperkt Lezen kan alleen worden bereikt in samenwerking met anderen. Toegankelijk lezen raakt onderwijs, cultuur, overheid, zorg en technologie. Daarom werken wij samen met organisaties die invloed hebben op de manier waarop lezen en informatie toegankelijk worden ontwikkeld, aangeboden en gebruikt.

Wij geloven in samenwerking vanuit gelijkwaardigheid. Iedere organisatie heeft een eigen rol en verantwoordelijkheid. Onbeperkt Lezen neemt die niet over, maar verbindt partijen, deelt kennis en brengt gezamenlijke vraagstukken onder de aandacht. Zo versterken we elkaars impact.

De ervaringen van mensen die niet vanzelfsprekend kunnen lezen vormen daarbij ons vertrekpunt. Via onze achterban, ervaringsdeskundigen en ons brede netwerk vertalen we praktijkervaringen naar maatschappelijke vraagstukken en toetsen we oplossingen aan de dagelijkse werkelijkheid.

We kiezen bewust voor samenwerkingen die bijdragen aan structurele verbetering. Dat kan gaan om gezamenlijke projecten, kennisontwikkeling of innovatie, maar altijd met hetzelfde doel: toegankelijkheid vanzelfsprekend maken in beleid, producten, dienstverlening en communicatie.

DEEL III – De organisatie

4. Onze verbinding met de achterban

Onbeperkt Lezen is meer dan een bureau of een netwerkorganisatie. Aan de basis van onze organisatie staat een vereniging met een geschiedenis die teruggaat tot 1894. Al vanaf het begin zetten leden zich in voor gelijke toegang tot lezen en informatie voor mensen die niet vanzelfsprekend kunnen lezen.

De vereniging vindt haar oorsprong in wat later de Nederlandse Luister- en Braillebibliotheek (NLBB) zou worden. Generaties leden droegen eraan bij dat boeken en informatie beschikbaar kwamen in braille, gesproken vorm en andere toegankelijke leesvormen.

Vanuit die geschiedenis ontwikkelde Onbeperkt Lezen zich na 2007 van een organisatie die nauw verbonden was met de bibliotheekvoorziening tot een onafhankelijke belangenorganisatie voor toegankelijk lezen in de volle breedte.

De vereniging heeft daarin nog steeds een belangrijke betekenis. Zij biedt mensen de mogelijkheid zich actief met Onbeperkt Lezen te verbinden. Leden ontmoeten elkaar, wisselen kennis en ervaringen uit en denken en praten mee over onderwerpen die voor Onbeperkt Lezen belangrijk zijn. Daarnaast organiseren en programmeren we activiteiten rond lezen, ontmoeting en kennisdeling waaraan leden kunnen deelnemen. Zo is de vereniging naast onze formele organisatievorm ook een herkenbare en betrokken kern binnen onze achterban.

Die achterban is veel breder dan onze leden. Onbeperkt Lezen zet zich in voor iedereen die belemmeringen ervaart bij het lezen van lectuur en informatie, ongeacht of iemand lid is van de vereniging. Via leden, ervaringsdeskundigen, partners en andere contacten blijven we verbonden met wat er binnen die brede achterban speelt. Ervaringen en signalen helpen ons om knelpunten zichtbaar te maken en richting te geven aan onze maatschappelijke inzet.

De vereniging zien we daarmee als een verbindende schakel binnen een brede achterban. Wie zich sterker met Onbeperkt Lezen wil verbinden, kan dat doen via het lidmaatschap en daarmee ook zeggenschap uitoefenen binnen de vereniging. Maar onze maatschappelijke opdracht en betrokkenheid zijn er voor de gehele achterban.

5. Organisatie en verantwoordelijkheden

Binnen Onbeperkt Lezen hebben bestuur en bureau en leden van de vereniging ieder een eigen rol en verantwoordelijkheid.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het beleid, de strategische keuzes en de continuïteit van de organisatie. Het bewaakt de maatschappelijke missie en werkt daarbij op basis van dit koersplan en een actuele meerjarenbegroting. De samenstelling van het bestuur is te lezen op onbeperktlezen.nl.

De dagelijkse werkzaamheden worden uitgevoerd door een professioneel bureau. Het bureau geeft uitvoering aan het beleid, onderhoudt contacten met leden, partners en maatschappelijke organisaties en zorgt ervoor dat plannen en activiteiten worden gerealiseerd. Wie de medewerkers van het bureau zijn is te lezen op onbeperktlezen.nl.

De algemene ledenvergadering bepaalt binnen de kaders van de statuten de hoofdlijnen van de koers van met name de vereniging. De statuten, het jaarverslag en de verkorte jaarrekening zijn te vinden op de website onbeperktlezen.nl.

Prinses Laurentien der Nederlanden is beschermvrouw van Onbeperkt Lezen. Zij ondersteunt de maatschappelijke missie en draagt bij aan de zichtbaarheid van het belang van toegankelijk lezen en gelijke toegang tot informatie. De beschermvrouw heeft geen bestuurlijke of toezichthoudende rol.

Voor de financiële continuïteit wordt Onbeperkt Lezen ondersteund door twee verbonden steunfondsen. Zij dragen ieder vanuit hun eigen statutaire doelstelling bij aan de maatschappelijke opdracht van Onbeperkt Lezen.

Onbeperkt Lezen hecht aan onafhankelijkheid, goed bestuur en transparantie. De organisatie legt verantwoording af over haar beleid, activiteiten en financiën en bewaakt haar onafhankelijke positie bij de keuzes die zij maakt.

9. Een gezonde financiële basis

Onbeperkt Lezen voert een zorgvuldig financieel beleid, gericht op continuïteit en een effectieve inzet van de beschikbare middelen. Daarbij kijken we zowel naar de financiële positie op korte termijn als naar wat nodig is om onze maatschappelijke opdracht ook op langere termijn te kunnen vervullen.

De financiële basis wordt voor een belangrijk deel gevormd door twee verbonden steunstichtingen. Daarnaast zijn er inkomsten uit contributies, donaties, schenkingen en andere bijdragen. Onbeperkt Lezen ontvangt geen structurele subsidie van de overheid.

In de periode 2026–2030 blijven we werken aan een gezonde financiële basis. Daarmee willen we onze maatschappelijke opdracht en onafhankelijke positie ook voor de langere termijn ondersteunen.

10. Monitoring en verantwoording

De maatschappelijke impact van Onbeperkt Lezen laat zich niet alleen uitdrukken in aantallen activiteiten, projecten of bijeenkomsten. Uiteindelijk gaat het erom of de toegang tot lectuur en informatie verbetert en toegankelijkheid steeds vanzelfsprekender wordt.

Daarom volgen we zowel onze eigen inzet als relevante maatschappelijke ontwikkelingen. Daarbij kijken we in de periode 2026–2030 onder meer naar:

- signalen en ervaringen van lezers;
- ontwikkelingen in de toegankelijkheid van lectuur en informatie;
- de mate waarin toegankelijkheid vanaf de bron wordt toegepast;
- samenwerking en initiatieven die bijdragen aan structurele verbetering;
- innovaties die zelfstandig lezen en toegang tot informatie bevorderen.

De voortgang van onze eigen activiteiten en doelstellingen volgen we via de jaarlijkse werkplannen en evaluaties. Over de activiteiten, resultaten en financiële inzet leggen we jaarlijks verantwoording af in het jaarverslag.

TOT SLOT

Dit koersplan geeft richting aan de komende jaren, maar staat niet op zichzelf. Het bouwt voort op ons Kompas, dat het bestuur in 2025 heeft vastgesteld als blijvend richtinggevend kader voor Onbeperkt Lezen.

De samenleving verandert en nieuwe ontwikkelingen bieden kansen, maar brengen ook nieuwe vraagstukken met zich mee. Daarom blijven we leren, vernieuwen en waar nodig onze koers bijstellen. Ons uitgangspunt blijft daarbij hetzelfde: iedereen moet zelfstandig toegang kunnen hebben tot lectuur en informatie, in een vorm die bij hem of haar past.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 9 september 2026.